

ria altrament la ignota terminació de la llengua pre-romana.⁷ Podríem anar més enllà i tot: imaginant que el vocalisme fos $\text{u}g^{\theta}$ i que aquesta L centro-sil·làbica es vocalitzés en u (com passa en tantes llengües eslaviques i altres) almenys en una part dels dialectes sorotàptics, d'on $\text{*VUGIRE} > \text{cat. vogir}$. ¿Li fiem massa a la hipòtesi? Potser hauríem de reconèixer que en aquest últim és així? La resta, però, ¿qui la podria qualificar de temerària?

El que primer va moure'm a pensar en el pre-romà, és l'existència d'algun nom propi en VULG- i VOG- transmès per l'Antiguitat, en l'àrea coberta especialment pels sorotaptes ario-lígurs. Si se'n trobessin més m'animaria a assegurar ja l'etimologia pre-romana del mot investigat. Però hi ha un que fa impressió.

Sabem per Plini el Vell que els *Vulgientes* eren una tribu lígur important en la *Provincia romana*. Sembla que s'hi ha d'identificar un *Vogientes* que figura com a nom de persona en una inscripció trobada a Apt (el líguro-llatí APTA), i per tant es creu que la tribu dels *Vulgientes* de Plini era la que poblava la vall d'Apt (chef-lieu d'arrondissement en el dept. de la Vaucluse, uns 100 km. E. d'Avinyó, i uns 60 N. d'Ais-en-Provença), grandiosa vall a la sortida del gran tombant del riu Caulon, l'afluent principal de la Durença, enclosa entre la serralada del Luberon i el Plateau de Vaucluse. *Vulgientes* té tot l'aire d'un participi actiu indoeuropeu, del qual es podria induir un verb *vulgire* 'contornar'. Si hi preferíem la variant epigràfica VOGIENTES , el verb seria de la forma VOGIRE .

Sigui com vulgi, els *Vu(l)gientes* serien els pobladors que 'vogien' o rodejaven Apta. Veg. Holder, *Altcelt. Spr.* III, 456 i 435; Holder ens remet també a la *Revue Epigraphique* de 1888 (n.º 51, p. 388), on es documenta o reconstrueix un *civis Vulgien(sis)* (o seria *Vulgentium , gen. plural, mutilat) sempre referit a aquesta zona. Que justament és a prop del *vóuge* del *TdF*; i de la fontana de Vaucluse, on el Petrarca demanava a Laura «volgi a me gli occhi, i miei sospiri ascolta ---», (*Canz.*, 305-S, 264.4.). Ara bé, aquest mateix nom dels *Vulgientes*, apareix en la variant *Vogientes* sense la *-l-* com el cat. *vogir*, en aquella inscripció. Com que és bastant llarga i de formes lingüístiques ben antigues, no sembla ser gaire posterior al temps de Plini: més aviat serien potser divergències dialectals que cronològiques. De tota manera, això aporta algun suport a la idea d'un sorot. VULG- 'girar, rodar, rodejar', i fins a la hipòtesi que hi hagués una L vocalitzada, adés en *ol*, adés en *u*, o, *ul*.⁹

Es trobaran altres testimonis antics? Hi ha un *Vogitoutud* documentat epigràficament a Caríntia (on *-toutus* 'poble' revela un cpt. indoeuropeu, i la Caríntia és en el camí de Lusàcia, d'on sembla que partiren els pobles de les urnes, cap als Alps i Pirineus). Altres coses són més incertes: Whatmough hi ajunta un *Vulchalo* poc semblant. Holder en *Vulgassimus pagus*, documentat un sol cop, més sovint *Vulcassinus* (III, 147. 21ss.), que ell sembla creure identificable amb els ben coneguts *Veliocasses* del Vexin normand (entre els de-

partaments Eure i Seine-et-Oise): em manquen dades i competència per judicar aquests supòsits, i tot plegat inspira desconfiança. Mentre no es trobi companyia per posar junt amb els *Vo(l)gientes* de la vall d'Apt, encara aquest suport resta condicional i potser errívol.¹⁰

Per tant si molts prefereixen atènyer-se a la semblança entre VOLVERE it. *volgere* i cat. *vogir*, mirant-ho com el punt més ferm, reconec que hi tindran dret. Les explicacions cercades de la *-g-* i de la manca de *-l-* en català, al capdavant, són més o menys serioses. Caldria esperar més investigació en tots sentits; i veure si les recerques del epigrafistes i especialistes del pre-romà aporten més dades d'aquest ordre.

Altrament, però, als lingüistes catalans se'ls imposa tot d'una un argument irrefutable a favor de l'origen pre-romà. Tan fort que m'obliga a mirar-lo com a segur, encara que no estigui ben consolidat per la documentació aborigen. Està en la formació del substantiu català *vogi*. Spitzer el cregué explicable com a formació postverbal, com a substantiu extret del verb pel català. I amb raó fa valer aquesta derivació d'un mot tan important com el verb mateix, com un argument solidíssim contra la sospita de vell italianisme, que aquí mateix hem sospesat a propòsit del verb *vogir*. Endemés la seva fermesa i àmplia aplicació a enginys i conceptes merament rústics o agrícoles, a l'esfera ideal i afectiva, a la terminologia de vells oficis ciutadans o vilatans, a les coses celestes i geomètriques, a quasi tot, però quasi res de marítim o coster, ens duen a temes ben poc accessibles a estuvis italians.

Però, ¿on s'és vist un «postverbal» format amb l'afegit d'una *-i* àtona? Si se'n parla de mots com *canvi*, *premi*, *somni*, *espa(z)i*, *diluvi*, *esgla(z)i*, hem de rebutjar-ho absolutament, car en aquests la *-i* pertany al radical verbal o a la terminació etimològica *-iu*; inútil afegir-n'hi altres de menys coneguts com (*es*)*grafi*, *treni*, *esgambi*; i àdhuc *noli* (*nòliti*), l'hauríem de recusar; car també en aquests hi ha una *i* etimològica, que per l'estructura consonàntica, o pels detalls de la història del mot, s'havia de conservar, però no és un afegit de postverbal. Un postverbal de *vogir* no hauria pogut ser altra cosa que *voig (com *brniig*, *pluig*, *enuig*, *estoig*, *afig*, *escruix*; i si a cas fóra com *esbarjo* d'*esbargir*).

No hi ha escapollida: *vogi* no té altre paral·lel que els mots com *cosi*, *seti*, on la *-i* s'explica per una terminació peculiar de l'ètimon no llatí. Si *COSSI* s'explica, com hem vist a l'article, per la terminació $\text{*KÓKKE}i\text{-o}$ de l'ètimon pre-romà, amb un $\text{*E}i\text{-o}$ del qual ha quedat com a relíquia la *zi*, també *vogi* ens mena, vulgues no vulgues, a una base $\text{*VÓGE}i\text{-o}$ (o $\text{*VÓGE}i\text{-o}$).

I l'aspecte pre-romà inequívoc del substantiu, ens porta a la certitud que també el radical del verb *vogir* fou pre-romà. I és clar que sense *-L-*, la desaparició de la qual resta enigmàtica. El verb pre-romà VOG- , igual al ll. VOLVERE pel sentit, i de forma parònima, s'hi havia de fusionar en llatí vulgar: en català pogué transfondre-li major identitat semàntica; a Itàlia,